

**Pero Aračić**

## **Prezbyter pred izazovima posebnih vidova pastoralnog djelovanja**

### **Uvod**

Na prvi pogled tematika zadana naslovom izgleda jednostavna i treba samo potražiti te posebne vidove i sugerirati što bi se trebalo raditi i kako. Međutim, kad se promišlja o ukupnoj sadašnjoj pastoralnoj situaciji Crkve u Hrvata, i to nakon komunizma, te u ovim prvim godinama tranzicije u drugi društveni sustav i to začinjeno agresivnim ratom na Hrvatsku, onda se tema pokazuje daleko složenijom. Naime, da bi pastoralna teologija odgovorila na potrebe crkvenog djelovanja u određenom prostoru i vremenu, mora to vrijeme i prostor upoznati i sučeliti način svoga djelovanja s tim situacijama i vidjeti koliko je na razini izazova te tek tada izdvajati posebne vidove njenog djelovanja. Zato ovo izlaganje ima tri dijela. U prvom (I) bismo htjeli posvijestiti bitne odrednice, kriterije i ciljeve crkvenog djelovanja te ulogu pastoralne teologije u tom kontekstu, u drugom (II) podsjetiti na osnovne funkcije župe te u trećem (III) promišljati o redovitim i posebnim izazovima u ovom našem danas i ovdje.

### **I. Kriterij i cilj crkvenog djelovanja**

Ovaj prvi dio promišljanja smatramo odlučujućim za poimanje crkvenog djelovanja s posebnom upitanošću o kriteriju prema kojem se ravna da bi nam to pomoglo osvjetliti bitne i osnovne funkcije crkvenog djelovanja.

#### **1. Što je to pastoral?**

Odgovaramo da je to »spasenjsko služenje Crkve«, a to zapravo znači sudjelovanje u spasiteljskom djelu koje je utemeljeno u volji Božjoj da se svi ljudi spase a Crkvi je povjereno da ga ona izvršava.<sup>1</sup> Naglasci su na tome da je to spasenjsko služenje i da je u biti upućeno svakom čovjeku, jer Bog želi spas svakog čovjeka. Crkva je tu velika služiteljica.

#### **2. Tko je kriterij crkvenog djelovanja?**

»Budući da je temelj Kristove Crkve Isus Krist, onda i za Kristovu Crkvu kroz cijelu njezinu povijest Isus ostaje prvotni i zadnji kriterij njezinog mišljenja i djelovanja.«<sup>2</sup> Uzmimo jednu slikovnu i biblijsku ilustraciju da nam neke tvrdnje postanu vizualno i doživljajno bliže. Na otoku Reichenau u Bo-

<sup>1</sup> Usp. ŠAGI, Bono, *Traganja za novom crkvenom praksom*, KS, Zagreb, 1982., 37.

<sup>2</sup> BALOBAN, Josip, *Pastoralni izazovi Crkve u Hrvata*, KS, Zagreb, 1992., 19.



denskom jezeru 1040. godine naslikana je ova slika. Predstavljeno je ozdravljenje gubavca prema Mt 8,1-4. Zapazimo nekoliko detalja. Sve osobe su povezane jednim velikim pokretom. Isus silazi s brda, iza njega dva čovjeka,

koji gledaju u svoje ruke, iza njih grupa ljudi koji se i odijelom razlikuju od biblijskih osoba. A ispred svih gubavac. Umjetnik predstavlja Isusovo ponašanje, odnosno djelovanje, praksu. Ipak možemo primijetiti da je zapravo glavna tema ove slike ono što čine ona dvojica iza Isusa i ono mnoštvo. Svi oni gledaju u svoje ruke. Pitaju se o svojoj praksi. Ono što čini našu Crkvu jest da silazimo iza Isusa, da mu gledamo u »ruke«. Crkva je gdje su ljudi kod Isusa, još više »u njemu« i »žive kao on« (1 Iv 2,6). Tako postaje jasno da je Isusovo djelovanje mjera kršćanskog i mjera crkvenog djelovanja, tj. njenog pastora. Tema, dakle, ove slike jest da praksa kršćana i praksa Crkve imaju izvor i mjeru u Isusovoj praksi. Tako se u krajnjoj liniji ovdje nalaze glavna pitanja pastora: Odakle danas Crkva uzima »mjerila« svoga djelovanja? Koji su ciljevi njene prakse, prakse našeg pastora? Kakvu imamo viziju Crkve i njezinog djelovanja?

Ipak poslušajmo i doživimo spomenuti tekst Mt 8,1-4: »Kad siđe Isus s gore, pođe za njim veliko mnoštvo naroda. Najedanput pristupi neki gubavac, pade pred njim ničice i reče: 'Gospodine, ako hoćeš, možeš me ozdraviti'. Tada Isus pruži ruku i dotače ga se govoreći: 'Hoću. Ozdravi!' I odmah bi izliječena njegova guba. Isus mu reče: 'Pazi, nikomu to ne kazuj! Već idi, pokaži se svećeniku te prinesi dar što propisuje Mojsije - njima za svjedočanstvo'«. Zauzstavimo se na analizi glavnih aktera ovog događaja.

## **2.1. Gubavi čovjek**

Gubavac je na rubu slike, tj. na rubu života. On je izbačen iz zajednice ljudi, »ex-komuniciran«, za druge mrtav. Njega su tada brojili među mrtve. Radi se o smrti prije smrti, što je zapravo 'socijalna smrt'. Ova 'smrt' je život za koji se može reći da to više nije život, već vegetiranje, preživljavanje. A život jest i trebao bi biti nešto više od toga. Što nedostaje i što je uskraćeno izbačenom? Njemu nedostaju tri iskustvena područja važna za životni rast:

### *2.1.1. Uskraćena mu je naklonost*

Ona je oduzeta zbog opasnosti zaraze. Kad bi zdravi došao u njegovu blizinu on bi morao glasno priznati da je takav. Život bez naklonosti, pažnje, samilosti, da li je to život?

### *2.1.2. Uskraćena je mogućnost rasta*

On je bačen u bolesni svijet bez okruženja i pomoći zdravih. Životni mu je pravac označen bespomoćnošću i konačnošću. Nemoć i bespomoć su oznake tog življenja. Život bez slobode i samostalnosti, da li je život?

### *2.1.3. Uskraćena je pripadnost drugima*

On je iščupan iz svoje sredine, iskorijenjen te tako nema ni doma ni domovine. Pokidani su svi odnosi i on postaje stranac. Trajnije tako živjeti znači negaciju života.

Tako vidimo da je gubavac izgubio mnogo toga što čini ljudski život: naklonost, ugled, samostalnost, slobodu, pripadnost, udomljenje. Izbačeni je u stvari više mrtav, nego živ.

Ipak, njegova nada i glad za životom nisu umrli. Težnja za uspjelim i zadovoljnim životom ostala je kao ugarak, žižak pod pepelom. Slika tu nadu izriče vrlo plastično: Ove naglašene prazne, ali životu ispružene ruke; ove noge koje je pokrenuo kad je osjetio da je ovdje netko tko mu dopušta da udahne zraka života.

### 2.2. *Isusovo djelovanje*

Ovaj susret Isusa i gubavca je spasenjski. Smrt prije smrti je pobijedena. Izbačeni je vraćen u životni ambijent. I kao što je smrtno uskraćivanje, tako je spasenjsko darivanje:

#### 2.2.1. *Spasenjska je naklonost, pažnja*

Isus svojom pažnjom stvarno pobjeđuje smrt prije smrti. Čim ga je ugledao poklonio mu je pažnju i time vratio tračak nade o dostojanstvu ljudskog života. Okolnosti ovog zbivanja su dramatične: i izbačeni i Isus krše postojeće zakone reda. Isus postaje prekršitelj zakona što će ga dovesti do križa. I tu se vidi ona svijetla istina da je Isusu čovjek vredniji od svijui od čovjeka stvorenih propisa. Izbačenog osloboditi od svih ne-životnih okolnosti vrednije je od svih »svetih« (ljudskih) pravila. Ovo je važnije od svih zakona i zato umjetnik stavlja u Isusovu ruku svitak zakona. Pred Bogom čovjek ima apsolutnu prednost. To uostalom i stoji u Božjem zakonu, ali ga ljudi prekrojiše po svome.

#### 2.2.2. *Isus pruža ruku i dotiče gubavca*

»Isus pruži ruku i dotače ga se«, jest izričaj koji asocira na opis stvaranja gdje Božji doticaj pokreće postojanje života. Isus ga dotiče i ne boji se zaraze smrti. Isus zahvaća u smrtno područje ljudskih nevolja. Njegov doticaj i riječ postaju djelo, tj. gubavac ozdravlja. To ozdravljenje nije samo tjelesno. Kao što bolest razara međuljudske odnose tako ih ozdravljenje uspostavlja. Upravo zato Isus govori da se kao ozdravljen javi svećenicima i propisanom žrtvom zahvali i da mu se po toj propisanoj žrtvi i potvrdi da je slobodan i da pripada zajednici.

Ovaj spasenjski susret Isusa i izbačenog pobjeđuje smrtnu uskraćenost naklonosti, slobode, udomljenosti. *Prijelaz je to iz zone smrti u prostor života.* Rječnikom vjere od starine to se izriče riječju »uskrsnuće«. Ozdravljenje - spajenje izbačenog ubavca jest oživljenje mrtvoga, te je i ovo pripovijedanje, zapravo, uskrsnog karaktera.

Isusova praksa jest naklonjena ljubav ljudima kad je ugrožen njihov život. Upravo njegova »mladomisnička propovijed« u Nazaretu s kojom Luka sažima Isusov nastup u javnosti izriječkom to i naviješta: »Na meni je Duh Go-

*spodnji, jer me pomazao. Poslao me da donesem Radosnu vijest siromasima, da navijestim oslobođenje zarobljenicima i vraćanje vida slijepima, da oslobodim potlačene, da proglasim godinu milosti Gospodnje. Smota svitak, vrati ga poslužniku pa sjedne. Oči svijju u sinagogi bijahu uprte u nj. On im progovori: Danas se ovo Pismo, koje ste čuli svojim ušima, ispunilo» (Lk 4,16-21).*

Ovo Isusovo ponašanje prema ljudima čiji je život ugrožen ima svoje izvoriste. Matej spomenuti događaj s gubavcem počinje rečenicom: »Kad siđe Isus s gore«. To nas asocira na brdo Sinaj odakle je Jahve dao pravila za život. Brdo je simbol Božje blizine. To što se zbiva u susretu Isusa i gubavca jest Božje spasenjsko djelovanje za ljude. To je opis njegovog djelovanja u povijesti. I još više, u Isusu Bog je Emanuel, tj. »Bog s nama« (Iz 7,14; Mt 1,23). To što Isus čini pokazuje nam volju Božju za izbačenog. Objavljuje nam se da ljudska nevolja duboko pogađa i Boga, koji onda ulazi u tu ljudsku smrću označenom povijest. Isus se upliće u takvu povijest i pojedinca i čovječanstva da bi mogao doći život, život u punini, za koji nas je Bog i stvorio.

### **2.3. Crkveno djelovanje**

Na Isusovom djelovanju u kojem se objavljuje Božje djelovanje, oba čovjeka iza Isusa odmjeravaju svoje djelovanje. Tako smo opet kod glavne teme osnovnog pastoralala. To je pitanje da li naše djelovanje ima udjela na mjeri Božjeg povijesnog djelovanja koje nam je postalo dohvatljivo u Isusovom djelovanju. Mi zato pitamo za kriterije kojim treba odgovoriti naša praksa, naše crkveno djelovanje.

Mi imamo ciljeve koji su u djelovanju naše Crkve već prisutni. Njih treba usporediti s ciljevima koji su naslijeđeni iz Isusovog govora i činjenja. Može li se, dakle, u djelovanju nas kršćana i Crkve zapaziti djelotvorno i vidljivo zalaganje za život dostojan čovjeka? Da li je Bog prisutan u našem djelovanju? Umjetnik izvrsno pokazuje tu upitanost za kriterije: Da li je naša praksa primjerena Isusovoj? Ono što inače činimo kakvu to vezu ima s Isusom? Dakle, to je to najvažnije pitanje kriterija djelovanja.

### **2.4. Suvremenici kontekst biblijskog teksta**

Na slici je i niz drugih ljudi. Po odijelu se vidi da su suvremenici umjetnika. Unoseći ih u sliku želi reći dvoje:

#### **2.4.1. Biblijski tekst - događaj stavlja se u sadašnji životni kontekst.**

Tako onima koji gledaju sliku postavlja pitanje da li se među njima događa ono što pokazuje biblijski događaj tj. da se smrt nadvladala i da se ljudi opet mogu uspraviti, podići glavu i živjeti.

U stvari to je i druga glavna tema osnovnog pastoralala. U središtu sada stoje »suvremenici« i njihov životni kontekst. Kontekst je, teološki gledano, vrijeme u kojem Bog danas djeluje i kroz djela kršćana i njihove Crkve se

objavljuje. Takvo vrijeme Biblija zove »kairos« (Lk 12,54-57). Tako pitanja pastoralne kairologije, ukoliko se želi slijediti Isus, jesu:

- tko su izbačeni danas? Oni su tjelesno možda izlječivi, ali postoje mnoge osobe, klase, narodi, grupe, koji su odbačeni, izvan.
- tko su slijepi, hromi, zatvoreni?
- s kim kršćani trebaju danas biti zajedno?

Cjelovito pitanje je gdje je život i dostojanstvo čovjeka danas ovdje i sada ugroženo i gdje bi se Bog vrlo založio? Upitana je Crkva i svi njeni članovi, posebno predvodnici.

### 2.4.2. Izazov na zauzimanje

Upravo je to i cilj stavljanja suvremenika na sliku. On želi postići njihovu zauzetost i kao da im poručuje da se ne drže izvan događaja, već da, ako im je Isus mjerilo, trebaju promijeniti vlastitu praksu kršćanskog življenja.

## 3. Što treba biti cilj pastoralnog djelovanja?

Svakako je to čas prije spomenuti projekt volje Božje o spasenju svakog čovjeka. No, to je u krajnjoj liniji dar. Što bi tu trebalo činiti crkveno djelovanje? Ono prije svega prihvaća čovjeka, vraća mu dostojanstvo kroz pažnju, prihvaćanje, kroz hod ususret, zajedništvo, te čovjeku pomaže da u sebi otkrije Božje tragove i da mu kroz pratnju omogućuje takav rast da pojedinac postane *subjekt pred Bogom*.<sup>3</sup> A što to znači postati subjektom pred Bogom? Zapravo se radi o tome da čovjek Bogotražitelj postane svjestan unutarnjeg zova i ponude dijaloga i da na njega odgovori i da postane svjestan partner Božji u životnom hodu. Da postane istinski oslobođen, odnosno da diše punim plućima kršćanskog optimizma i poletnosti. Optimizam i polet izviru iz narasle svijesti da je Bog imao povjerenja u svoju zamisao koju je pozvao u život, koju voli, prati i želi usrećiti. I po tim otkrivanjima i rastu zapravo isklijavaju i rastu klice Kraljevstva Božjega u nama i među nama.

Put da se postane subjektom pred Bogom vodi mistagoški usmjeren pastoral. O čemu se radi? Pastoralno djelovanje takvog pristupa usvaja jedno bitno polazište u svom pristupu i ophođenju sa svakim članom zajednice ponaosob kao i sa svakim čovjekom, a to je sljedeće: pojedinac nije tek po Crkvi isključivo imao kontakt s Bogom, odnosno nije mu prije toga kontakta s Crkvom život bio prazan Bogom. Mistagoški pristup zna i vjeruje da crkveno djelovanje nije ono koje »proizvodi spasenje«. To je Bog uvijek činio. Crkveno djelovanje vidi svoju zadaću u tome da pojedinca uvodi u onu tajnu koja je već oduvijek u njegovu životu. Uostalom, mi uvijek dolazimo 'prekasno'. Trojstve-

---

<sup>3</sup> Usp. KNOBLOCH, Stefan, *Praktische Theologie. Ein Buch für Studium und Pastoral*, Herder, Freiburg, 1998., 175-187.

ni Bog se već čovjeku objavio kroz savjest, povijest, činjenice prirode...<sup>4</sup> Pojedinaac treba svoj život otkriti i učiti živjeti kao onaj kojega Bog voli i milošću obdaruje i tako upraviti se putem postajanja subjektom pred Bogom. Današnji trend naglašenog ljudskog subjektiviteta i pojedinačnosti traži i drugačiji pastoral. Ovakav pravac bitno mijenja način rada i sadržaje pastora-  
la.<sup>5</sup> Takav pastoralni pristup čovjeku je opušteniji, nije prvotno administrativan već, naprotiv, s radošću i divljenjem gleda kako primijetiti Božje tragove u postojanju našeg sugovornika. Iz toga nastaje slavljenje, radost i molitvena zahvalnost. Može se osjetiti da je takav pristup doista drugačiji. Manje je funkcionalistički i manje 'materijalistički', tj. da se »obave obredi i srede stvari«. Takav pristup traži vremena. Pretpostavlja prezbitera kao čovjeka duboke vjere, duboke humanosti i koji živi trenutak susreta i osobe koja mu je darovana u njegovom služenju. U prezbyteru je ujedno stav zahvalnosti za dar i povjerenje da smije i može ulaziti u spasopovijest pojedine osobe. I ujedno je tu i osjećaj odgovornosti.

#### 4. Čovjek pojedinac je pozvan

Nekom će se učiniti pretjeranim tvrdnja da Drugi vatikanski sabor kao svoje temeljno učenje ima upravo to o pozivu svakog pojedinog čovjeka. Istina je da tu ideju ne nalazimo jednako prisutnu u svim dokumentima. Ovu, pak, tezu izrijeком potvrđuje *Gaudium et spes*: »Čovjek, dakle, kao nešto jedno i cijelo, tijelom i dušom, srcem i savješću, razumom i voljom, bit će središte svega našeg izlaganja«. <sup>6</sup> Zašto je to vodič crkvenom djelovanju? Odgovor slijedi već u sljedećoj rečenici gdje se veli da Sabor »priznavajući visoki čovjekov poziv i tvrdeći da je u čovjeka usađena neka božanska klica, pruža čovječanstvu iskrenu suradnju Crkve da se ostvari ono bratstvo sviju koje odgovara čovjekovu pozivu«. <sup>7</sup> Bog je htio čovjeka sebi slična i pozvao ga u prijateljsko zajedništvo »da bude dionikom sreće kojom je On sam sretan«. <sup>8</sup> Pitanja isko-  
na, budućnosti, sadašnjosti, patnje i smrti kao i ukupnog smisla, čovjek ne može u cijelosti potisnuti i ona izbijaju barem u posebnim trenucima njegova života. Čovjek je u tom vidu »sam sebi neriješeno, nerazgovijetno pitanje«<sup>9</sup> Zato je zadaća Crkve da »otkriva ujedno čovjeku smisao njegove vlastite egzistencije«. <sup>10</sup> No, kako se to može zbivati ako čovjek nema priliku otvoriti svoju povijest, svoja pitanja, svoje traženje? Vjerojatno se nekome roje misli a gdje

<sup>4</sup> Usp. KOCH, Kurt, *Kirche ohne Zukunft? Plädoyer Für neue Wege der Glaubensvermittlung*, Herder, Freiburg, 1993., 67.

<sup>5</sup> Usp. KNOBLOCH, Cit, dj. 345.

<sup>6</sup> GS 3.

<sup>7</sup> GS 9.

<sup>8</sup> GS 21.

<sup>9</sup> GS 21.

<sup>10</sup> GS 41.

je tu zajednica, zajedništvo? Prvo treba reći da je zajednica radi pojedinca, a ne obratno. To nije protivno onom da je čovjek od početka zajedništvo i da je u njega pozvan, ali kao osoba, kao pojedinac. »Zajedništvo je skupljenost u istome Božjem Duhu, a to se može dogoditi samo kada se pojedinac stavi pod Njegovo djelovanje.«<sup>11</sup> I upravo toga poziva mora postati svjestan. Uostalom, pojedinac će odgovarati i biti suđen, a ne narod.<sup>12</sup>

### 5. Što je Pastoralna teologija?

Koliko je autora toliko je i odgovora i naglasaka. Ako je teologija općenito »znanstvena refleksija kršćanske vjere o samoj sebi i to u njezinim počecima, u njezinoj povijesti, u njezinim dogmatsko-etičkim izražajnostima i u njezinoj sadašnjoj praksi« onda je »pastoralna teologija kao praktična teologija teološka znanost koja reflektira sadašnju i buduću kako crkvenu tako i društvenu praksu vjere i to: analitički, kritički i normativno«.<sup>13</sup>

#### 5.1. Ciljevi crkvenog djelovanja

Ova definicija zaslužuje pomniju analizu. Kad je riječ o promišljanju crkvene prakse onda treba reći da se svaka postojeća crkvena praksa sastoji od ciljeva koje u sebi nosi. Ti ciljevi su često jasni ili nejasni, u magli, očitovani i svjesno priznati ili prikriveni, glavni i sporedni. Ovo je najosjetljivije područje o kojem se svaki pastoralni djelatnik mora trajno propitivati. Naime, što je glavni cilj crkvene prakse? Odgovaramo kratko da je to zadatak koji je Isus dao. Zadaća je pastoralne teologije, ali i svakog neposrednog pastoralnog djelatnika, otčitavati iz sadašnje prakse da li postoji jasnoća cilja, da li je taj cilj sukladan Isusovom zadatku i da li je naše konkretno djelovanje sigurno u cilju. Zašto je to važno? Jer uz glavni prvotni cilj postoje i mnogi sporedni ciljevi.<sup>14</sup> Upravo je važno naglasiti da su neki ciljevi sporedni, iako često i nužni. Tako npr. postojanje institucije i institucija. One su isključivo u službi glavnog cilja. Ako to prestanu biti pretvore se u birokraciju i smetnja su Isusovom djelu. Tu moramo pridodati i moguće osobne ciljeve, koje mi crkveni djelatnici lako pomješamo s glavnim, a to je pitanje posjedovanja, vlasti i ugleda, odnosno važnosti. Može se događati da to postanu glavni ciljevi a Isusovo djelo služi tome. Dakle, obrat stvari. To je što se u definiciji zove analiza, ali po nekim mjerilima i kriterijima. Usudujem se reći da tu moramo postati daleko samosvjesniji i samokritičniji, ali ovu tematiku trebat će i verbalizirati u našoj pastoralnoj javnosti. O analizi društvene prakse vjere traži se duga i kompleksnija rasprava. Vjerujem da smo i sami svjesni upadanja u mnoge pogreške

<sup>11</sup> ŠAGI, Bono, *Cit. dj.*, 150.

<sup>12</sup> Usp. KNOBLOCH, 176-179; ŠAGI, 147-152.

<sup>13</sup> Definicija je od pastoraliste Hansa Schillinga, koju preuzimamo prema prijevodu Josipa BALOBANA, *Pastoralni izazovi*, 28.

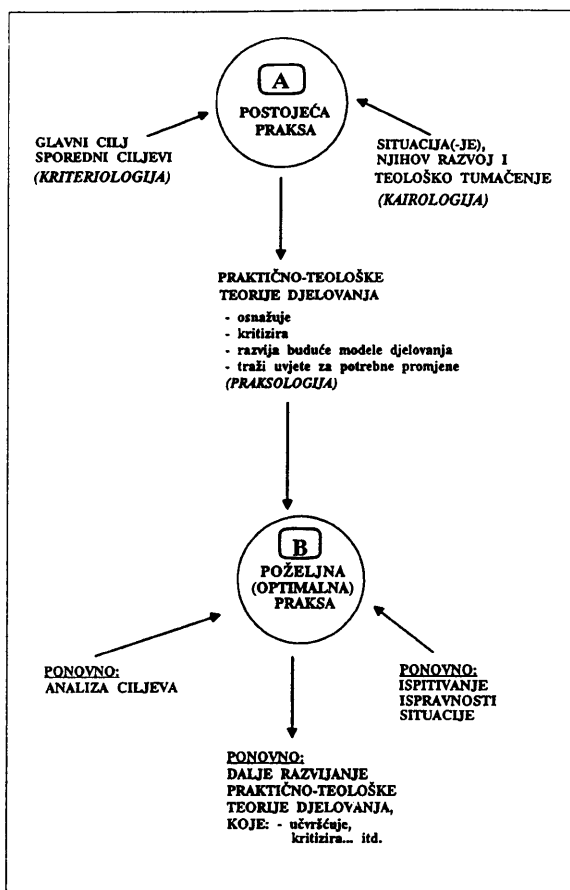
<sup>14</sup> Usp. ZULEHNER, M. Paul, *Pastoraltheologie, Fundamentalpastoral, Kirche zwischen Auftrag und Erwartung*, Bd 1., Patmos, Düsseldorf, 1989., 25 sl.



novijih vremena, ali i naslijeđa prilagođavanja u vrijeme komunističke diktature i njegovih posljedica na generacijama ljudi npr. umanjena zahtjevnost u činjenici postajati i biti kršćanin).

## 5.2. Naslijeđena crkvena praksa i sadašnja situacija

Tu dolazimo do drugog važnog segmenta od kojeg se sastoji postojeća praksa. Radi se o naslijeđima, koja u sebi imaju mnogo dobroga, ali neka imaju i nespojivih natruha. U ova naša vremena promjene su išle vrlo brzo, ali i, usudujemo se ustvrditi, ni pitanja određenih naslijeđa kao ni promjena, teološki nisu dovoljno s vjernicima prorađivana. Isto tako, iz sadašnje perspektive o nekim praksama valja misliti imajući u vidu kad su i u kojim situacijama nastajale. S druge strane velik izazov za crkveno djelovanje je ova današnja situacija i zbivanja u njoj, koliko je ono spremno teološki tumačiti situaciju i u njoj adekvatno djelovati.<sup>15</sup>



<sup>15</sup> Šema je preuzeta iz ZULEHNER, *Fundamentalpastoral*, Bd 1., 39.

### 5.3. Poželjna crkvena praksa

Iz takvog procesa valja omoću praktičnih teoloških teorija djelovanja snažiti ono što je kritički prosuđeno kao dobro i sukladno glavnom cilju, a sporedni ciljevi da se kultiviraju da bi ostali u službi prvotnom cilju. Valja imati snage i iskrenosti kritički izreći što ne valja. No, moraju se tražiti i uspostavljati novi modeli rada i stvarati mehanizmi da bi se postojeća praksa razvijala i postajala sve vjernija cilju i što sukladnija novim situacijama. Tu pastoralna teologija mora poticati, u suradnji sa svim neposrednim pastoralnim djelatnicima, da dođe do normativnih odluka i uspostave procesa koji će određenu praksu povesti prema poželjnoj, optimalnoj. Sve bi se to moglo nazvati i »pro-ročkom službom« pastoralne teologije u korist crkvenog djelovanja. Ovo je trajan proces, jer svakoj generaciji ljudi i u svim situacijama treba se »radati Crkva«, razvijati se i postajati sve bolja, da bi izvršavala povjereno joj djelo spasenja.

Ukoliko to ne činimo, možemo se približiti »aspirin pastoralu«. U medicini postoji pojam »aspirin medicina«, tj. bez dijagnoze i bez nekih jasnoća i ciljeva. Tako i naše crkveno djelovanje može povremeno davati aspirine a da i sami ne znamo čemu i kuda to vodi.<sup>16</sup>

## II. Osnovne funkcije župe

Iščitavajući profil naših zajednica osjećamo potrebu posvijestiti svima nama osnovne funkcije crkvene zajednice. Naravno da se svakome nameće pitanje postoji li teologija župne zajednice? Kao opravdanje našim nedostacima može poslužiti i odgovor da takve zaokružene teologije nema. Ipak postoji ek-leziologija II. vatikanskog sabora i od nje se trebaju bitni elementi transponirati na župnu zajednicu i ona mora imati sve te bitne odrednice.

### 1. Što je župa, župna zajednica? Što ju označuje?

Možemo reći da je teologija župne zajednice još uvijek izvedenica iz opće nauke o Crkvi. Ovdje će se samo spomenuti izričaji službenih tekstova koji su povezani sa središnjim teološkim izričajima »Crkva/zajednica kao sakrament spasenja« i »Crkva/zajednica kao Božji narod«. U tom vidu naš je naglasak na temeljnim funkcijama kršćanske zajednice.

Iako župa nije nigdje središnja tema u koncilskim dokumentima, postoje neki relevantni naglasci važni za župnu zajednicu. Za Koncil su bile važne druge teme kao što su samorazumijevanje Crkve (*Lumen gentium*) i relevantnost vjere za život (*Gaudium et spes*), shvaćanje liturgije (*Sacrosanctum concilium*). No, od nekih izričaja o općoj Crkvi može se slagati mozaik i te izričaje

---

<sup>16</sup> Usp. KOCH, *Cit. dj.*, 79

transponirati na razinu zajednice. Tako npr. izričaj »Narod Božji«<sup>17</sup> »opće svećenstvo vjernika«,<sup>18</sup> »osjećaj vjere vjernika«,<sup>19</sup> »putujuća Crkva«.<sup>20</sup>

Posebno treba spomenuti i obraditi LG 26: »Ova se Kristova Crkva uistinu nalazi u svim zakonitim mjesnim, (*congregationibus localibus* stoji u originalu) zajednicama vjernika, koje se, ukoliko su u vezi sa svojim pastirima, i same u Novom zavjetu nazivaju crkvama. jer one su u svojem mjestu *nov Narod od Boga pozvan*, u Duhu Svetom i u mnogoj punini (usp. 1 Sol 1,5)«. Ovaj tekst se odnosi na biskupiju, ali ga treba u duhu ekleziologije transponirati na župu.<sup>21</sup>

Na temelju osnovnih pojmova vodilja »Crkva/zajednica sakrament spašenja« i »Crkva/zajednica narod Božji« moguće je govoriti o temeljnim odrednicama ili temeljnim zadaćama zajednice da bi nam se dali naslutiti obrisi teologije župne zajednice. Treba napomenuti da podjele ne znače nepovezanost. Ovdje naprotiv treba naglasiti da svaka crkvena djelatnost mora u sebi nositi sve tri odnosno četiri dimenzije.

Naravno, ovisno o vrsti djelovanja davat će se veći prostor npr. naviještanju ili slavljenju...

## 2. Osnovne odrednice župskog crkvenog života

### 2.1. Župa je solidarna i služeća zajednica (*diaconia*)

Temeljem Isusovog ponašanja i njegove prakse možemo ustvrditi da je diakonija obveza svakog pojedinog njegovog sljedbenika kršćanina i naravno kršćanske zajednice u cjelini. Specijaliziranje i organiziranje te profesionaliziranje u toj domeni ne smije nikako umanjiti spomenutu svijest i obvezu.

Naravno da se pitamo što je bitno u njenom služenju? Možemo sažeto reći »cjelovito spašenje«. Boljim uvidom u SZ, Isusovu praksu i dublje razumijevanje Crkve danas, očito je da se taj pojam često sužavao samo na onostranost.

#### 2.1.1. Načini služenja zajednice

Samo crkveno služenje sazrijeva u svojoj cjelovitosti. Povijesno znamo da su crkvene institucije nadomiještale i pokrivale mnoga područja, koja sada izvršava društvo. No, Crkva nastavlja svoje djelo u više pravaca. Prvotno svjetsna je materijalno ugroženih i njima želi pomagati. Drugo želi da se to radi na

---

<sup>17</sup> LG 9.

<sup>18</sup> LG 12.

<sup>19</sup> LG 10; AA 12.

<sup>20</sup> LG 14; 48.

<sup>21</sup> Drugi važni tekstovi su: LG 1, LG 9, PO 6, AG 15-18, SC 41-42, CIC 1983 §, 515 §1. Detaljnije usp KNOBLOCH, *Cit. dj.* 312-327

svim razinama i spontano, ali i organizirano i sustavno, da bi pomaganje bilo i što učinkovitije. Napokon čovjek je ugrožen i u drugim aspektima i neljudskim okolnostima i crkveno služenje želi sve to i te dohvatiti. U svemu, pak, danas crkveno služenje traži i uzroke određenih stanja i situacija i surađuje da se promjene u vidu promicanja i zaštite ljudskog dostojanstva (ovisnici, bez posla, osamljeni, depresivni, ugrožena djeca, žene, siromašni narodi ... Tu se onda rade programi razvoja i formiranja suradnika i nositelja programa.

### *2.1.2. Nositelji služenja zajednice*

»Crkva (zajednica) koja ne služi, ne služi ničemu«<sup>22</sup> Župa je osnovna jedinica gdje se odgaja i gdje se stvaraju prve organizacijske jedinice za koordinaciju djela služenja za svaku župu. Još jednom neka se naglasi da je to jednostavno neizostavna dimenzija župnog biti Crkva. Tu su i udruge koje se specijaliziraju za neka od tih područja ljudskih nevolja i potreba.

## **2.2. Župa je proročka, svjedočka i navješćujuća zajednica (martyria)**

### *2.2.1. Zajednica koja sluša*

Zajednica ne nastaje temeljem vlastitih inicijativa, već slušanjem Božje riječi i odgovorom na nju. Svaki pojedinac prihvativši dar poziva potvrđuje svoju vjeru u trajnom slušanju Božje riječi i njenom prihvaćanju. I tu je tajna znakova služenja koje (ako) pokazuje.

### *2.2.2. Zajednica koja svjedoči*

Ono što smo čuli i uzvjerovali započinjemo živjeti prvotno u vjerskoj zajednici. Isusov put, njegov život, smrt i uskrsnuće te njegova živa prisutnost jest vjersko iskustvo primljeno, ali i doživljavano, koje treba posvjedočiti. Svi pojedinci i zajednica kao cjelina trebaju postići svijest o obveznosti biti kršćaninom i da je to već naviještanje.

### *2.2.3. Način svjedočenja*

Oni su toliko bogati da ih je gotovo nemoguće nabrajati od onog osobnog stilom življenja, preko onog u radu, pisanjem, medijima, propovijedu, katehezom...

### *2.2.4. Nositelji naviještanja-svjedočenja*

Podloga koja bi morala biti konstitutivna u naviještanju svih navjestitelja jest vlastito vjersko iskustvo, što je objavljeno, što se dogodilo u povijesti, ali i u povijesti mog osobnog postojanja. Događaj susreta s Bogom koji me tražio i moj osobni odgovor, to je podloga moga govora, naviještanja. Povijest je poz-

---

<sup>22</sup> KNOBLOCH, *Cit. dj.* 356.

navala mnoštvo službi i zvanja posvećenih naviještanju. Ipak nije suvišno podsjetiti da svi Isusovi sljedbenici na svoj način, na svojoj razini imaju obvezu biti svjedoci navještitelji. Naravno, da svako vrijeme zahtijeva nove oblike naviještanja, zahvaćanje novih područja pa prema tome i nove i različite djelatnike.

### *2.2.5. Područja naviještanja*

Nebrojena su područja koja treba pokriti naviještanjem. Spominjemo neka važnija: pastoral odraslih, starih, obitelji, mladih, školski vjeronauk i župna kateheza za osnovnoškolsku djecu, liturgijsko propovijedanje, distancirani, rubne kategorije, specifične kategorije. Naravno da se naviještanje može ostvarivati sustavno s dobro promišljenim programima. No, isto tako to naviještanje se zbiva i prigodno, tj. od neplaniranih susreta do određenih životnih događaja i okolnosti.

## **2.3. Župa je slaveća zajednica (leiturgia)**

### *2.3.1. Liturgijska slavlja su temeljna odrednica kršćanske zajednice*

Zajednica se razumijeva kao zajednica vjernika. Nju je Božja riječ sazvala i, u raspetom i uskrsnom Kristu Duhom Svetim oživljena, postaje njegovim tijelom. Ovo je dinamično zbivanje. Osim u naviještanju ovo se izriče kroz zahvaljivanje, slavljenje spomena, molitvu. Ovdje Bog stoji u zajednici i s njom zapodijeva dijalog. Zajednica slavi Boga, zahvaljuje mu. Taj Božji pohod je spašavajući i zahvaća čovjeka od njegova dolaska na svijet te tijekom njegova rasta i sazrijevanja. On zahvaća i prati i zajednicu u njenom hođu i omogućuje da ona postane iskustveni i svjedočki prostor prisutnosti uskrslog Gospodina.

### *2.3.2. Načini slavljenja*

Iz načina kako kršćanska zajednica slavi Božji pohod i sakramente može se iščitati slika koju imaju kršćani i njihovi predvodnici o Bogu objavljenom u Isusu Kristu, o čovjeku, o zajednici njegovih sljedbenika, o smislu liturgijskih slavlja i gledanja na njih kao i o vezi tih slavlja i konkretnog života. Zato i postojanje zahtjevnih i detaljnih priprema i ozbiljnog pristupa također govori o spomenutim predodžbama.

### *2.3.3. Nositelji slavljenja u zajednici*

Božji narod je svećenički i on je subjekt liturgijskih slavljenja i euharistijskog spomena i prinosa. Unutar njega postoji bogato mnoštvo liturgijskih službi i službenika počev od one zaređenog svećenika. Postojanje mnoštva različitih liturgijskih službi i aktivno sudjelovanje vjernika znak je njihove zrele svijesti.

## **2.4. Župa je zajednica (*communio*). Komunikacija u zajednici**

### **2.4.1. Biti kršćanin zajedno**

Zajedništvo je bitna oznaka kršćanstva, o čemu imamo svjedočenja od samih početaka kršćanskih zajednica. Oni se obvezno susreću na liturgijskim slavljinama, okupljaju se na molitvu, ali i u materijalnom području su vrlo solidarni. Što su kršćani zreliji tim je zajednica povezanija i intenzivnija je razmjena i priopćavanje duhovnih i materijalnih dobara.

### **2.4.2. Područja i služba komunikacije**

Upravo uspostava komunikacije unutar svake župne zajednice, nakon naslijeđene strukture sužene odgovornosti na jednu osobu i, posebno u komunističkim zemljama, isključivanjem vjernika iz suodgovornosti, nameće se kao poseban problem. Ovdje se radi o uspostavi dobre komunikacije s predvodnikom zajednice, sa strukturama suodgovornosti, sa cijelom zajednicom kao i vjernika među sobom. Da bi se ostvarila koliko toliko potreba za zajedništvom i to personaliziranim, nužno je uspostavljati različite manje zajednice, koje se povezuju bilo zajedničkim programima izgradnje bilo programatske zauzetosti na nekom području. U tom vidu nužno je u zajednici njegovati kulturu razgovora, susreta i uspostaviti instrumente unutar župne komunikacije kao što su npr. župni listovi ili obavijesti.<sup>23</sup>

## **III. Naši redoviti i posebni pastoralni izazovi**

O specifičnim izazovima pastoralnog djelovanja možemo govoriti kao nadgradnji na onom što se redovito i kvalitetno ostvaruje. Nisam baš siguran da se ne bi trebalo upitati o barem dva izazovna pitanja a odnose se na profil naših župnih zajednica i identitet službe prezbitera, odnosno u tom kontekstu i drugih crkvenih djelatnika.

### **1. Pred kojim smo redovitim izazovima danas?**

Ovo što govorimo i nabrajamo ne ide u pravcu osuđivanja bilo koga, već je to osobno zapažanje, koje možda može biti vrlo subjektivno. Isto tako ne želim uopćavati, iako tako govorim, jer vjerujem da svaka naša konkretna župska zajednica ima mnogo toga od crkvenosti što se pokazuje kroz spomenute četiri temeljne odrednice. Možda je stvarnost i ljepša s kojom se može biti zadovoljan, što bih osobno i volio.

Što se događa u našim redovitim župama? Neke ili mnoge često izgledaju kao autobusni kolodvor ili diskontna kuća gdje se navraća, posluži i usluži i odlazi i opet dolazi po uslugu. Mladi odlaze i svima nama je poznata trauma

---

<sup>23</sup> Usp WIEDERKEHR, *Dietrich, Grundvollzüge christlicher Gemeinde*, u KARRER, Leo, izd., *Handbuch der praktischen Gemeindegarbeit*, Freiburg, 1990, 14-38.

krizmenog oprostaja za zajednicom. O stvarnim suradnicima i nositeljima evangelizacije u župi vjerojatno je vrlo teško govoriti, odnosno tu i tamo se za utjehu nađe nešto simbolično. Zapravo postoje župe, ali, osim pravne i administrativne uspostavljenosti, koliko je u njima stvarne crkvenosti? Ne treba mnogo pameti da se uvidi da su mnoge župe označene masovnom anonimnošću, gdje je većina osoba po sadržajima svojih problema za crkvene djelatnike bezimena. S druge strane u takvom anonimnom svijetu čovjek se otima utopljenju i sve su više naglašavaju njegovo dostojanstvo, pravo glasa, sudjelovanja, odgovornosti, suodlučivanja. Ti procesi su poznati pod imenom personalizacije.

Iz svega što se događa u našoj Crkvi mogli bismo staviti u neke izričaje kao što su jadikovanje, optuživanje, nesnalaženje, bescilnost, bezidejnost, neorganiziranost, nestrukturiranost... Zato je vidljivo vraćanje masovnim slavlјima, kirvajima s visokim dostojanstvenicima, nepripravljenim i neosmišljenim hodočasnicima, triumfalizmu, oživljavanju starih pokreta.

### ***1.1. Uvidjeti nedostatke u osnovnim odrednicama***

Čini se da bi pod sitnozor našeg promatranja valjalo staviti diakonalnu dimenziju svake župne zajednice, naravno i svih nas djelatnika na prvom mjestu i svih kršćana, naravno. Naša najčešća asocijacija kad to izgovarimo jest Caritas. I o tom bi se imalo mnogo toga reći vrlo kritički, no ovo nije mjesto niti ima vremena. Neka bude rečeno samo to da on ne smije »zamrijeti«, jer bi zamrla ozbiljna dimenzija biti crkvenom zajednicom, biti kršćaninom. No, diakonija je cijeli jedan pristup u svim crkvenim djelatnostima i ona je u temeljima i prožima naviještanje, slavljenje, zajedništvo i isto tako sve vrste pastoralara i možda je najjači način naviještanja, jer je spojena sa činjenjem i svjedočenjem Božje stvarnosti i među nama i ljudima.

Naravno da se ne smije zaboraviti promotriti da li naše naviještanje dosiže sve provjerene osobe i svu njihovu osobnu i društvenu stvarnost. Isto tako bi se valjalo upitati kako nam izgledaju liturgijska slavlja, liturgijske i druge službe itd.

Pitanje je što je sa suodgovornošću krštenika, njihovim darovima (karizama) po čijem bogatstvu i ljepoti zajednica može postati upravo »šarmanтна« (ŽRV; BPV) suradnička dimenzija, volonteri.

Ovo sučelјavanje s profilom svake župne zajednice smatram prvim i temeljnim izazovima pred kojim se nalazi svaki prezbyter koji radi u župnoj zajednici. Mislimo da ne vrijedi preskakati redoslјed, jer se onda vrtimo u krugu i pojačavamo svoje frustracije.

### ***1.2. Postići veću jasnoću specifičnosti uloge(a) prezbitera***

Ovdje se susreće jedno temeljno pitanje o profilu našeg biti prezbyter. Uobičajeno nas je promatrati u ovoj kompleksnosti i zahtjevati specijalizira-

nost u mnogim spomenutim vidicima, a u krajnjoj liniji ipak smo mi u biti »opće prakse«, tj. koji moramo znati ono bitno. Ipak posvijestimo da svaki od nas nosimo sa sobom:

- a. vlastitu životnu povijest, tj. svagdanje osobno iskustvo;
- b. vlastitu povijest učenja, tj. kako je sam učio, kako se postavljao u učenju: više racionalno, deduktivno, bez dovoljno veze s osobnim iskustvom, osobnom vjerom...;
- c. vlastiti status, tj. društveni i crkveni, kako je do čega stigao, kako to vidi, tj. radi se o retrospektivi pojedine osobe.<sup>24</sup>

U tom vidu nastaje pitanje koliko je svaki od nas obradio svoju povijest i koliko i kako s njom izlazi na kraj kao dijelom samoga sebe. Ovdje se radi o ljudskoj zrelosti. Odrednice koje utječu na sadržaj i način ostvarivanja prezbiterske službe ukratko su sljedeće: 1) poimanje Boga; 2) poimanje čovjeka; 3) poimanje Crkve i njenog poslanja i dosljedno službi.

U našem prezbiterskom postojanju treba doći do jasnoće što je bitno i nezaobilazno u našem prezbiterskom biti i djelovati. Iz toga slijedi šematizirano rečeno:

*Biti*

čovjek

čovjek vjere

*Znati*

teolog

*Znati prenijeti*

propovjednik

liturg

voditelj

pedagog

psiholog

metodolog

komunikolog

Kad bih se usudio izdvojiti, ne isključujući sve rečeno i ne umanjujući vrijednost i neizostavnost, ipak dobro bi bilo odgajati malo više vodstvenu i koordinacijsku kvalitetu, ali duhom služenja, upravo koordinacija karizmi u zajednici.

---

<sup>24</sup> Usp. GROSS, Herman Josef, *Fort - und Weiterbildung von Seelsorgern. Ein Entwurf aus der Sicht der Praktischen Theologie*, Echter, Würzburg, 1989.,331.



Mora se postići jedna opća jasnoća da li prezbyter može pokrivati 2,3,4 radna vremena i mjesta? Izgleda da se pravimo vanzemaljcima. Onda izgubimo radost biti kršćanin i biti prezbyter. Onda takav profil kršćanima i prezbytera nije poželjan, jer je frustriran, nezadovoljan neostaveren. Pitanje je da li i koliko kao takav može pronositi Radosnu vijest? Rezultat takvih promišljanja bi trebao dovesti do sužavanja i usmjeravanja na specifične prezbyterske dužnosti, traženja novih profesionalnih djelatnika za pokrivanje nekih pastoralnih segmenata punim radnim vremenom i stvaranja što većeg broja volon-tarijata.

## ***2. Pred kojim smo posebnim pastoralnim izazovima danas?***

Nova društvena stvarnost otvara bezbrojne nove mogućnosti crkvenog djelovanja. Možda ih je dobro spomenuti i oškrinuti horizonte, ali sve u vidu slijedenja Isusove prakse da smo dužni tražiti i ići u susret i pratiti one koji su ugroženi u smislu i dostojanstvu. Isto tako crkveno djelovanje ako ikad a ono danas mora biti ambiciozno, prodorno.

### ***2.1. Nova područja pastoralala***

Koliko je nešto potpuno novo a koliko već nešto i prakticirano, to je za razgovor. Ovdje želimo samo nabrojiti i zapitati se koliko svjesno i sustavno radimo na uspostavljanju kvalitetnog i cjelovitog rada u pojedinom segmentu.

2.1.1 sustav kršćanske inicijacije

2.1.2. pastoral braka i obitelji (cjeloviti)

2.1.3. pastoral bolesnih, starih i umirućih

2.1.4. pastoral žalujućih

2.1.5. pastoral hendikepiranih, ovisnika, kažnjenika

2.1.6. pastoral vojske i policije

2.1.7. pastoral sveučilištaraca

2.1.8. pastoral prosvjetnih djelatnika

2.1.9. pastoral bolničkog osoblja

2.1.10. pastoral karitasa

2.1.11. pastoral i centri trajne izgradnje svih crkvenih djelatnika

2.1.12. mediji pisani, slušani i gledani.<sup>25</sup>

---

<sup>25</sup> Usp. ARACIĆ, Pero, *Duhovna zvanja i službe u našoj Crkvi*, BS LXVII(1997)2-3,327-357, ovo 333-337

## ***2.2 Potreban je personal za opći i specifični pastoral***

Uvijek je i već svima nama poznato povratno pitanje; a tko će sve to činiti? Svaka bi župna zajednica, nakon promišljanja svoje crkvenosti i posviješćenja zadaća, trebala planirati izgradnju novih suradnika. Ovdje je naravno odlučujuće kakvu Crkvu imamo u našoj predožbi, koje zadaće ima Crkva i prema toj opciji pokazuje se da li ima dovoljno ili premalo djelatnika.

### **2.2.1. Profesionalni djelatnici**

Svakako je nužno uvidjeti da bilo u župnim zajednicama bilo u nekim područjima jednostavno su potrebne profesionalne službe s punim radnim vremenom. U tom vidu služba pastoralnog asistenta u župama s tri tisuće vjernika pa naviše je nužna i moguća. O stalnim đakonima se u nas uglavnom šuti. Nije se još iskristalizirala postavka te službe, a neka iskustva različitih Crkava ohrabruju, npr. koncept đakona kao leadera, dok se koncept đakona kao liturgijska pomoćnika prezbiteru nije pokazao naj sretniji. Postoji mogućnost ostvarivanja profesionalnih službi i u nekim društvenim domenama kao npr. vojska i policija, bolnice, odgojne ustanove, mediji..

### **2.2.2. Volonterski djelatnici**

Svakako da je ovo odlučujuće pitanje i vrlo važan segment biti Crkvom. Radi se o tome da sazrije svijest vjerničkog poslanja, da ih se formira za neka područja za koje imaju dara i da, primjereno njihovim profesionalnim i obiteljskim dužnostima (jedan sat tjedno u prosjeku), sudjeluju u evangelizaciji bilo na župnoj bilo na međužupnoj razini. Da li se u nas radi u tom pravcu, teško je ustvrditi. No, kad stalno slušamo jadikovke o vrlo siromašnom i gotovo zanemarivom broju kvalitetnih suradnika, onda se je bliže tvrdnji da se u tom vidu malo radi. U tom vidu čini se da su u igri i upitni koncepti Crkve, sakramenata, suodgovornosti, sudjelovanje, karizmi, itd. Možda nedostaci nisu samo u vjernika, već i u nas prezbitera?<sup>26</sup>

### **2.2.3. Materijalna podloga (novih) crkvenih djelatnika**

Ovo je bolna točka crkvenog života. Da li novca i prostora ima? Jedni kažu da ga ima ali ga se ne daje u odgajanje živih ljudi i suradnika u evangelizaciji. Drugi kažu da novca nema. Treći očekuju sve od tzv. četvrtog sporazuma Vatikana i Hrvatske. Smije se biti osoban i reći da je problem u načinu mišljenja i pristupima, a ne toliko u nedostatku novca.

## ***2.3. Nužnost pastoralne povezanosti***

Vrijeme različitih specijaliziranosti zahtijeva otvaranje župskih zajednica jednih prema drugima, naravno i prema društvu u kojem se nalaze. Na nekim razinama neizostavna je međužupska i regionalna suradnja. Iako bi

---

<sup>26</sup> Usp. ARAČIĆ, *Duhovna.*, BS LXVII(1997)2-3, 347-350.

idealno bilo kad bi svaka zajednica mogla udovoljiti svim zahtjevima i to bi trebalo biti cilj, ali u sadašnjim okolnostima, koje će prilično dugo trajati, nužnim se pokazuje imati neke pastoralne akcije na međužupskoj razini. To je npr. katekumenat, zatim bliža priprava za ženidbu, neke kategorijalne susrete kao što su oni za prosvjetare, bolničko osoblje, pokreti, itd. Ipak, neka bude još jednom naglašeno, nužno je i u tim aktivnostima maksimalno komunicirati sa vlastitom župom.

#### **2.4. Potreba koordinacijskih struktura (BPC)**

U ovoj temi smijemo biti nešto i ponosni. Bilo je više godina kad je biskupiji nuđena određena tema i mnoštvo susreta i seminara te znanstvenih skupova. Poticani su regionalni i župski susreti i seminari. Iskustvo je pokazalo da je postojala određena koordinacija, poticanja, vrlo kvalitetna formacija suradnika upravo na biskupijskoj razini. Iz tog zajedničkog iskustva (koje je na žalost ostalo) može se bez dvojbe zaključiti da je ustanova *Biskupijskog pastoralnog centra* providnosna.

#### **2.5. Treba odvojiti osobe za pojedina područja**

Za utjehu je da se u posljednje vrijeme nešto pomiče na bolje u tom segmentu. Ipak recimo otvoreno da je u našoj Crkvi općenito taj pristup da se određene osobe isključivo ili većim dijelom svoga radnog vremena posvećuju točno određenom području pastora na biskupijskoj razini, još daleko od poželjnog, ali se ipak primjećuje. Kad bismo po kojeg prezbitera dali za zajedničke programe i posebna područja, onda bismo vidjeli da nas doista ima malo.

Upravo se iz tog zapažanja već sada moraju napraviti planovi čemu želimo dati prednost, gdje je nužan prezbyter, a gdje nije, i napraviti sve konstrukcije za uvođenje daleko većeg broja formiranih vjernika neklerika u pastoralni rad.

Kao primjer možemo uzeti bolesnički pastoral, pogotovo teških bolesnika, bračno-obiteljski pastoral, pastoral mladih, mediji, administracija u biskupiji i velikim župama, vođenje različitih skupina...

#### **2.6. Napraviti planove na dužu stazu**

Svaka zajednica bi iz spomenutog analitičkog promišljanja morala doći do odluke kakav personal na profesionalnoj a kakav personal na volonterskoj razini je potreban. Zatim bi slijedilo postupno školovanje i odgajanje po prioritetima i formiranje suradničkih timova i njihovih lidera.

## Zaključak

Mnogo je pitanja koja se isprepliću u stvarnosti i pojmu biti prezbiter, posebno danas. Takva su npr. Što bi sve trebalo biti? Tko to može uopće biti i ako da, koji je put do takvih postavki? Središnje je pitanje osobnosti, motivacijske i sadržajne osmišljenosti i samog prezbiterskog života, kao i pitanje radosti u zvanju. Naravno, tu je i pitanje tzv. opće prakse i što se tu može ili ne činiti boljim? Naravno da u svemu tome igra ulogu i stanje naših vjerskih zajednica, slike Crkve koja se u njima i nama nalazi i ostvaruje? Koje je mjesto drugih crkvenih djelatnika u obzorju našem, njihovom i crkvenom.

U našoj temi se nameće pitanje što je to redovito u pastoralnom djelovanju. Zato je nužno kritički i analitički promotriti sadašnju praksu i iščitati ciljeve koje u sebi nose. Isto tako je važno stalno našu praksu sučeljavati sa zadanošću koja dolazi do Isusa. Kad to odgovorimo, onda bismo mogli govoriti i o posebnim izazovima. Govor o posebnim izazovima bi pretpostavljali detaljniju analizu crkvene stvarnosti da bi se upitalo o izazovnosti situacije. Postoji mnoštvo područja, crkvenog i društvenog života gdje su potrebni teološko formirani djelatnici.

## DER PRESBYTER VOR DER HERAUFORDERUNG DER BESONDEREN ASPEKTE DER PASTORALTÄTIGKEIT

### *Zusammenfassung*

*In dieser Stunde geht es zuerst um Vergewisserung der Grundkriterien und -ziele der Pastoralarbeit (I.). Die Antworten sucht der Autor bei Lk 4,16-21, wo Jesus dem Leprakranken begegnet. Von daher soll die Kirche um Kriterien und Ziele ihres Handelns fragen. Zwar, die konkrete kirchliche Praxis besteht aus der Vergangenheit, jetziger Glaubenspraxis aber auch von den Zukunftsvisionen. Die Pastoraltheologie soll immer diese drei Dimensionen durch Analyse, Kritik und Pastoralvarschläge und -visionen fordern.*

*Es folgt die Analyse von den Grundfunktionen der Pfarrei (II.): diaconia, martyria, leiturgia und communio.*

*Dann fragt der Autor nach den regelmässigen und aussordentlichen Herausforderungen in der Pastoral (III.). Er meint, es ist entscheidende Frage der Presbyteridentität und mit diesem auch anderer Dienste in der Kirche. Danach folgen besonders wichtige Themen von heutiger Pastoral in Kroatien: kirchliche Initiation, Ehe und Familienpastoral, Kranke und Sterbepastoral, Trauerpastoral, Handicap und Suchtpastoral, Studentenpastoral, Caritaspastoral, Medienpastoral...*

*Endlich pladiert er für die Pastoralpläne und Diözesanstrukturen, besonders für ein wirkendes Diözesanpastoralzentrum.*